

jamk

Kahden opettajan opissa

Yhteisopetus Suomen Lied-akatemiaan liied-mestarikursseilla

Iida Pekonen

Opinnäytetyö, AMK

Toukokuu 2025

Musiikkipedagogiikan koulutusohjelma

Pekonen, Iida

Kahden opettajan opissa. Yhteisopetus Suomen Lied-akatemiaan lied-mestarikursseilla.

Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Toukokuu 2025, 40 sivua.

Musiikkipedagogiikan tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö AMK.

Julkaisun kieli: suomi

Julkaisulupa avoimessa verkossa: kyllä

Tiivistelmä

Instrumenttiopetus on toiminut aikojen saatossa monilla eri tavoilla, niin ryhmissä kuin yksilöopetuksena. Useimmiten oppilaiden määrä on vaihteleva, mutta kasvavissa määrin myös opettajien määrä voi vaihdella. Koulumaailmastakin tuttu yhteisopettajuus tai alanimeltään samanaikaisopettajuus tuo opetukseen uusia näkökulmia ja parhaimmillaan opettaa myös opettajia.

Tutkimuksen tarkoituksena oli esitellä liedopetuksen asemaa Suomessa. Tutkittavana oli toimeksiantaja Suomen Lied-akatemia ry:n järjestämät mestarikurssit, joissa opetus toimi yhteisopetuksena. Aineistoksi hankittiin kursseille osallistuneiden opiskelijoiden kokemuksia ja ajatuksia. Tämän lisäksi tutkimukseen hankittiin asiantuntijalausuntoja Suomen Lied-akatemiaan perustajajäseniltä. Heiltä saatiin samalla myös opettajan näkökulma yhteisopetukseen. Tutkimuksellisenä lähestymistapana oli laadullinen tutkimus ja aineiston hankintaan käytettiin verkkokyselylomaketta, jonka kohderyhmänä olivat kursseille osallistuneet opiskelijat.

Tutkimuksen tulokset osoittivat, että yhteisopettajuus koettiin toimivaksi tavaksi liedduon opetukseen. Yhteisopettajuus tuki sekä opettajia että opiskelijoita. Opettajat hyötyivät toistensa opetuksesta ja oppivat samalla toisen instrumentista sekä opettajaparin musiikillisesta näkökulmasta. Lisäksi oppilaat saivat varsinkin kamarimusiikillista näkemystä lisää, kun he näkivät opettajaparin työskentelemässä yhdessä ja oppivat lisää duoparin instrumentista.

Opiskelijoiden kommentteissa liittyen yhteisopettajuuteen liedkursseilla sanat laadukas ja innostava toistuvat useasti. Toisaalta opetuksen toteutus keräsi myös kehitysehdotuksia pääosin liittyen opettajien valintaan sekä opettajien yhteistyöhön.

Avainsanat (asiasanat)

musiikki, lied, yhteisopetus, samanaikaisopetus, opettajapari, liedduo, liedpari

Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)

Pekonen, Iida

Learning from Two Teachers: Co-teaching in the Lied Masterclasses of the Finnish Lied Academy

Jyväskylä: JAMK University of Applied Sciences, May 2025, 40 pages

Degree Programme in Music pedagogy. Bachelor's thesis.

Permission for open access publication: Yes

Language of publication: Finnish

Abstract

Teaching instruments has taken many forms over time, both in groups and as individual lessons. Often, the number of students varies, but increasingly, the number of teachers may also vary. Co-teaching, also known as team teaching and familiar from the school environment, brings new perspectives to instruction and, at its best, also serves as a learning opportunity for the teachers themselves.

The aim of this study was to present the status of lied teaching in Finland. The subject of the study was the masterclasses organized by the Finnish Lied Academy (Suomen Lied-akatemia ry), in which teaching was implemented through co-teaching. The data consisted of experiences and reflections from students who had participated in these courses. In addition, expert opinions were collected from the founding members of the Finnish Lied Academy, providing also the teachers' perspective on co-teaching. The research approach was qualitative, and data was collected using an online questionnaire targeted at students who had attended the courses.

The results of the study indicated that co-teaching was perceived as an effective method for teaching lied duos. Co-teaching supported both teachers and students. Teachers benefited from observing each other's teaching and simultaneously gained insight into the other instrument and their teaching partner's musical perspective. Additionally, students gained greater understanding of chamber music by observing the collaboration between the two teachers and learning more about the duo partner's instrument.

In the students' comments regarding co-teaching on the lied courses, the words high-quality and inspiring were frequently mentioned. On the other hand, the implementation of teaching also garnered suggestions for improvement, mainly concerning the selection of teachers and their cooperation.

Keywords/tags (subjects)

music, lied, co-teaching, simultaneously teaching, teaching duo, lied duo, lied pair

Miscellaneous (Confidential information)

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Tutkimuksen tavoitteet ja menetelmät	4
2.1	Tutkimuskysymyksen asettelu	5
2.2	Aineistonkeruu- ja analyysimenetelmät	5
2.2.1	Sähköinen kyselylomake.....	6
2.3	Analyysimenetelmät.....	7
2.4	Eettisyys ja luotettavuus	7
3	Lied käsitteenä	8
4	Yhteismusisointi	10
5	Yhteisopettajuus	11
5.1	Yhteisopettajuus musiikissa	12
6	Lied Suomessa	13
6.1	Opetus musiikkioppilaitoksissa	14
6.2	Lasten Lied.....	14
6.3	Liedkilpailut	14
7	Suomen Lied-akatemia ry	15
7.1	Mestarikurssit.....	16
7.2	Liedkouluttajien päivät.....	17
7.3	Musiikkiopistokurssit.....	17
7.4	Laulun Valo	17
8	Lied-akatemian asiantuntijoiden kokemukset yhteisopettajuudesta	18
8.1	Lied-akatemian perustaminen ja pääpiirteet.....	18
8.2	Yhteisopettajuuden valitseminen	19
8.3	Liedmusiikista.....	21
8.4	Liedkouluttajien koulutus.....	21
9	Aineiston keruu ja sisältö	22
9.1	Kohderyhmät ja suunnittelu	22
9.2	Kyselyn tulokset	22
9.2.1	Tilastollisia tuloksia	23
9.2.2	Vastaajien lied-tausta	23
9.2.3	Yhteisopetuksen hyödyt	24
9.2.4	Opettajaparin opetuksen haasteet ja ongelmat	26
9.2.5	Tiedon vastaanotto riippuen instrumentista.....	26

9.2.6 Kehitysehdotuksia kursseille.....	27
10 Pohdinta ja johtopäätökset.....	27
Lähteet	31
Liitteet	35
Liite 1: Aineistonkeruuseen liittyvä saatekirje	35
Liite 2: Kyselylomake	35
Liite 3: Asiantuntijahaastattelun runko.....	36

1 Johdanto

Monet Suomen musiikkiopistot markkinoivat yhteismusisoinnin olevan ”vahva osa musiikkiopiston opetusta” (Yhteismusisointi n.d. a,b,c). Yksin puurtamisen lisäksi yhteismusisointi tuo oppilaalle yhteisöllisyyttä ja uusia näkökulmia musiikin tekemiseen, ja edistää motivaatiota omaan kehitykseen. Liedmusiikki on osa yhteismusisointia, jossa yhdistyvät laulajan, pianistin ja runon muodostamat osuudet. Liedduotyöskentelyssä sekä pianisti että laulaja pääsevät tutustumaan perinpohjin toisen instrumenttiin sekä yhteisen sävelen löytämiseen.

Liedin opetus on kasvattanut kannatustaan Suomessa jo useiden vuosien ajan. Kurseja järjestetään eri puolilla Suomea sekä lukuvuoden aikana että kesäkursseina. Lisäksi on kehitetty lapsille ja nuorille suunnattu Lasten Lied tukemaan jo nuoresta iästä alkaen liedin opetusta. Tätä kaikkea kehitystä on ollut tukemassa ja ajamassa vuodesta 2014 lähtien Suomen Lied-akatemia ry. Yhdistys haluaa edistää liedin asemaa Suomessa järjestämällä opiskelijoiden budjettiin sopivia mestarikursseja sekä liedkoulutusta pedagogeille. 10-vuotisjuhlavuottaan vuonna 2025 viettävä yhdistys on järjestänyt alusta alkaen kahden liedin ammattilaisen vetämiä kursseja. Näissä opetettava liedduo saa opetusta sekä pianistilta että laulajalta. (Suomen Lied-akatemia ry n.d.)

Instrumenttiopetus on toiminut mestari–kisälli-periaatteen mukaan jo vuosisatojen ajan, mutta sen rinnalle on tullut erilaisia muita opetusmuotoja, kuten tässä tutkimuksessa tutkittu yhteisopettajuus. Tutkimuksessani olin kiinnostunut yhteisopettajuuden käytöstä liedin opetuksessa. Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja aineistoa tutkimukseen hankittiin kyselylomakkeella. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Suomen Lied-akatemia ry ja tutkittavana kohteena olivat Lied-akatemian järjestämät, kahden opettajan ohjaamat liedkurssit. Näissä opettajat, pianisti ja laulaja, ohjaavat yhdessä, samassa tilassa ja samaan aikaan liedduoa, joka koostuu myös pianistista ja laulajasta.

Yhteisopettajuutta sanan laajassa merkityksessä on tutkittu paljon varsinkin koulumaailmassa, mutta enemmissä määrin tutkimuksia alkaa löytyä musiikkiinkin liittyen. Nivalaisen YAMK-opinnäytetyö (Nivalainen 2019.) listaa useita tutkimuksia, joissa yhteisopettajuutta on tutkittu, ja työssä itsessäänkin on toimintatutkimuksena tutkittu yhteisopettajuuden toimimista musiikkiopistossa. Nivalaisen tutkimuksessa instrumenttiopettajilta oli kysytty heidän mieltymyksien mukaisia

tapoja hyödyntää yhteisopettajuutta. Jaettu opettajuus, jossa opettajat vastaavat omista vahvuus-alueistaan tuli vahvasti esille. Tällaisen opetuksen hyödyiksi koettiin aikataulujen helpottuminen, työnkuvan monipuolistuminen sekä yhteisöllisyyden lisääntyminen. (Nivalainen 2019.) Omaa tutkimustani lähimpänä opetustyylinä Nivalaisen työssä mainitaan tiimiopettajuus. Sen lisäksi Nivalainen käytti termiä soittopariopetus, joka käytännössä tarkoittaa samaa kuin tämän tutkimuksen määritelmä yhteisopettajuudesta. (Nivalainen 2019.)

Tutkimuksessani halusin selvittää, miten sekä oppilaat että opettajat kokevat tämän yhteisopettajuuden liedin opetuksessa. Tuoko toinen opettaja jotain lisää opetukseen vai nouseeko toinen opettajista suurempaan auktoriteetin rooliin jyräten toisen opettajan alleen? Opetustilanne on lyhyt ja tunteja on rajattu määrä, joten otin lisäksi selvää, olivatko opettajat pystyneet paneutumaan eri duojen ohjelmistoon ja olivatko opettajat ehtineet tai halunneet suunnitella opetusta etukäteen. Haastatteleamalla kursseilla toimivia opettajia toivoin saavani vastauksia myös siihen, miten opettajapari valmistautuu yhteisopetukseen. Olin myös kiinnostunut tietämään, millä perusteella opettajaparit valitaan. Onko pari toiminut itse liedduona vai etsitäänkö samantyyllisiä opettajia, jotka jakavat samat näkemykset musiikista? Kestävän kehityksen näkökulmasta yhteisopetuksen tutkiminen on suotavaa, sillä yhteisopetus lisää sekä sosiaalista kestävyttä kuin myös mahdollisesti kontakteja ulkomaille. Lopuksi toivon, että tutkimukseni herättää musiikkipedagogeissa kiinnostusta ja halua lisätä yhteisopettajuuden roolia sekä yhteis- että yksilöopetuksessa.

2 Tutkimuksen tavoitteet ja menetelmät

Opinnäytetyön tarkoituksena on tuoda esiin liedmusiikin opetusta Suomessa ja kerätä yhteen kokemuksia ja ajatuksia toimeksiantajan Suomen Lied-akatemian järjestämästä toiminnasta. Tutkimus on siis luotu tarpeeseen toimeksiantajan pyynnöstä toiminnan kehittämiseksi. Samalla työ toimii pienenä historiikkina Lied-akatemian toiminnasta. Tutkimuksessa aineistoksi kerättiin opiskelijoiden kokemuksia koskien yhteisopettajuutta liedin opetuksessa. Saadut tulokset analysoitiin ja niistä muodostettiin kokonaisuus, jonka avulla vastattiin tutkimuskysymykseen.

Tutkimus on toteutettu laadullisena tutkimuksena, jotta lopputulos vastaa kysymyksiin millainen ja miten. Laadullinen tutkimus sisältää monenlaisia lähestymistapoja ja analyysimenetelmiä (Tietoarkisto n.d.). Laadullisessa tutkimuksessa ei haeta totuutta, vaan ihmisten käsitystä ja tulkintoja tutkittavasta aiheesta (Alasuutari 2004). Joitakin tunnusomaisia piirteitä laadulliselle tutkimukselle

ovat keskittyminen toiminnan tutkimiseen, kysymysten mitä ja miten painottaminen sekä tutkittavien kohteiden omien merkitysten ja tulkintojen korostaminen (Tietoarkisto n.d.). Esimerkiksi tässä tutkimuksessa haluttiin tietää, millainen käsitys musiikinopiskelijoilla ja -opettajilla on yhteisopetuksen roolista liedmusiikin opetuksessa.

Tutkimuksellani toivon edistäväni liedkurssien toimivuutta ja että tutkimuksestani saatavat tulokset innostavat esimerkiksi muita alan ammattilaisia tutkimaan aihetta syvemmin tai käyttämään tutkimustuloksia myös muiden instrumenttien ja musiikkiryhmien opetuksessa.

2.1 Tutkimuskysymyksen asettelu

Tutkimuksessa haluttiin vastata seuraaviin kysymyksiin:

1. Millaiseksi koet kahden opettajan yhteisopetuksen liedmusiikissa?
2. Mitä hyötyjä tai haittoja koet yhteisopetuksessa olevan?
3. Miksi kahden opettajan opetusta on alun perin aloitettu hyödyntämään Lied-akatemian opetuksessa?

2.2 Aineistonkeruu- ja analyysimenetelmät

Tutkimuksen aineistonkeruussa käytettiin kyselylomaketta. Kyselylomakkeella kerättiin Suomen Lied-akatemian mestarikursseille osallistuneiden opiskelijoiden näkökulmia yhteisopettajuudesta. Lomakkeen kysymykset löytyvät liitteestä 2. (Liite 2) Tämän lisäksi järjestin asiantuntijahaastattelun, jossa haastattelin Suomen Lied-akatemian perustajajäsenistä Sibelius-Akatemian laulutaiteen lehtori Ulla Raiskiota, Helsingin konservatorion liedmusiikin lehtori Heikki Pellistä sekä Centrian säestyksen lehtori Juho Alakärppää, jotka kertoivat omia kokemuksiaan niin Lied-akatemian historiasta kuin myös opettajana olosta opettajaduon toisena jäsenenä. Kysymykset koskivat sekä Lied-akatemian historiaa että erityisesti liedin opetusta yhteisopetuksena (Liite 3). Heidän lausuntojaan käytetään työssä asiantuntijalausuntoina.

2.2.1 Sähköinen kyselylomake

Sähköinen kyselylomake sopi tähän tutkimukseen erinomaisesti, sillä kohdehenkilöt muodostivat suhteellisen ison ryhmän ja heidän henkilöllisyytensä haluttiin pitää salassa. Internetin välityksellä jaettava lomake oli helppo lähettää toimeksiantajalle, joka pystyi markkinoimaan tutkimusta omissa sosiaalisissa medioissaan, joissa kohderyhmän jäseniä oli tavoitettavissa.

Kyselylomaketta laatiessa on tärkeää kiinnittää huomiota sekä lomakkeen pituuteen että ulkonäköön. Jos kysely on liian pitkä, vastaaja saattaa kyllästyä tai arvioida jo ennen vastaamisen aloittamista, ettei ehdi täyttää lomaketta kokonaan, jolloin vastaaminen keskeytyy ennen kuin se ehtii alkaakaan. Toisena tärkeänä kohtana on ottaa huomioon vastaajakunta ja heidän tietämyksensä aiheesta kysymyksiä asetellessa. Kysymyksiä laatiessa on tärkeää huomioida myös yksinkertainen kysymyksen muotoilu sekä se, ettei kysymys ole liian laaja. Muutoin vastauksia analysoidessa ongelmia voi tulla vastausten luokittelussa, jos jokainen vastaaja on vastannut hieman eri tavalla tai todella laajasti/suppeasti yhteen kysymykseen. (Kyselylomakkeen laatiminen n.d.)

Kyselylomakkeeseen voi laittaa sekä vastausvaihtoehtollisia kysymyksiä (strukturoitu kysymys) tai avoimia kysymyksiä. Avoimien kysymyksien hankaluus ja epävarmuus tulee vastaajien aktiivisuudesta. Parhaimmillaan vastaaja haluaa ja jaksaa vastata tarkasti kysytyyn kysymykseen, mutta pahimmillaan kohta jää täysin tyhjäksi. Avoimia kysymyksiä kannattaakin käyttää siis varauksella. Strukturoiduissa kysymyksissä vastaaminen on helpompaa, kun vastaajan ei tarvitse itse luoda vastausta vaan vastaus on helppo poimia esimerkiksi numerovalikosta. Nämä ovat myös kyselyn analysoijalle helpompi vaihtoehto, kun vastaukset ovat etukäteen määriteltynä. (Kyselylomakkeen laatiminen n.d.)

Omassa lomakkeessani (Liite 2) hyödynsin sekä strukturoituja, puolistrukturoituja että avoimia kysymyksiä. Strukturoiduilla kysymyksillä keräsin taustatietoja vastaajista, esimerkiksi liedkursseille osallistumisten määriä sekä vastaajan instrumenttia, ja avoimilla kysymyksillä sain vapaampaa tietoa vastaajien ajatuksista ja kokemuksista. Kyselylomake alkoi strukturoiduilla kysymyksillä, jonka jälkeen kysymykset muuttuivat enemmän avoimiksi. Rakenne oli muodostettu niin, että alussa kysyttiin taustatietoja keräävät kysymykset ja vastaamisen edetessä kysymykset lähestyivät enemmän avoimia, mielipiteitä vaativia kysymyksiä, jotka olivat kyselylomakkeen tärkeimmät kysymykset.

2.3 Analyysimenetelmät

Kyselylomakkeen analysointiin käytettiin tilastollisia menetelmiä sekä hieman teemoittelua. Tilastollisten menetelmien avulla saaduista tiedoista tehdään merkityksellisiä. Tällöin aineistosta lasketaan tiettyjä tunnuslukuja ja saadut luvut esitetään esimerkiksi taulukoimalla, jolloin tuloksista saadaan helppolukuisempia. Kyselyyn vastanneiden iät voidaan ilmoittaa prosenttiluvuilla seuraavaan tapaan: 25 % kyselyyn vastanneista oli 20–30-vuotiaita ja 75 % yli 30-vuotiaita. Erilaiset kaaviot ja kuviot saaduista tuloksista tekevät tuloksien ymmärtämisestä helpompaa ja tieto myös löytyy nopeammin. (Tilastokeskus n.d.)

Teemoittelulla tarkoitetaan nimensä mukaisesti aineiston jakamista eri teemoihin. Sen avulla voidaan löytää tutkimusongelman kannalta tärkeimmät kokonaisuudet sekä piirteet. Yleisimmin teemoittelua käytetään haastattelun analyysimenetelmänä. Teemoittelua saatetaan joissain tapauksissa käyttää synonyymina myös toiselle analysointimenetelmälle, laadulliselle sisällönanalyysille. Teemoittelussa tärkeää on muistaa, ettei haastattelun teemat (teemahaastattelu) ole sama asia kuin analyysissa syntyvät teemat. Analyysissa syntyvät teemat pohjautuvat siis analyysin aikana löydettyihin teemoihin, ei tutkijan ennaltamäärittelemiin luokkiin. (Juhila 2021.)

2.4 Eettisyys ja luotettavuus

Eettisyys opinnäytetyössä tarkoittaa huolehtimista tarvittavista luvista, tutkimukseen osallistuvien kunnioituksesta ja varsinkin yksityisyyden ja mahdollisen anonyymiuden arvostuksesta sekä muun muassa yhdessä muiden tutkimukseen osallistuvien kanssa sovituista yhteisistä säännöistä esimerkiksi aineiston hallintaan liittyen (Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2023).

Noudattaakseen eettisyyden periaatteita pidettiin haastatteluista ja kyselyistä saadut vastaukset omassa, tietoturvalisessa paikassa sekä huolehdittiin kyselyyn vastanneiden anonymiteetistä, sillä henkilötiedot opiskelijoilta eivät ole olleet tutkimuksessa tarpeellisia.

Tässä työssä lähteitä on käytetty asianmukaisesti ja oikein viitaten välttääkseen syyllistymisen vilppiin tai plagiointiin. Kyselyistä saadut tiedot esitetään niin kuin ne ovat vastauksissa esitetty. Ennen

tutkimuksen aloittamista selvitettiin myös lupa-asioihin liittyvät kysymykset, kuten aineiston salassapito sekä aineistonkäyttö. Tämän lisäksi haastatteluihin on kysytty lupa ja asiantuntijat ovat lukeeet kirjoittamani lausunnot etukäteen ja hyväksyneet sanomansa.

3 Lied käsitteenä

Käsitteenä lied (suom. '\laulu\') on laaja. Yleisesti se käsittää kaiken pianolle ja laululle sävelletyn vokaalimusiikin (Tarpila 2013). Seppo Nummin sanoin (Pullinen n.d.) lied erotetaan omaksi käsitteekseen, sillä toisin kuin muussa vokaalimusiikissa, liedissä pianisti ja laulaja ovat tasa-arvoisia. Kuten esimerkiksi viulu-pianosonaatissa, myös liedlaulussa pianisti ja laulaja ovat toistensa veroisia, kun taas toisenlaisessa yksinlaulussa pianisti toimii laulajan säestäjänä. (Pullinen n.d.) Liedpari tulkitsee kappaletta sen runon, ajatusten ja tarinoiden kautta (Suomen Lied-akatemia n.d.).

Lied eroaa muista sävelletyistä töistä, sillä siinä teksti on ennen sävellystä ollut oma, itsenäinen työnsä (Stein 1971, 1). Ideaalissa tilanteessa musiikki korostaa runon ydintä ja luo toisen, jopa vielä upeamman taideteoksen kuin alkuperäinen runo itsenään (Stein 1971). Kuuluisimpia runoilijoita, joiden runoihin säveltäjät alkoivat pohjata liedejä, olivat esimerkiksi Goethe, Heine ja Schiller (Ursachi 2021).

Liedien pohjautuessa runoihin laulujen teemat ovat usein rakkauteen, ikävään ja luonnon kauneuteen liittyviä. Runoissa tunteita käsitellään suhteessa edellä mainittuihin kohteisiin ja näin syntyy samalla suurellista mutta intiimiä runoutta. Runoilijat ovat ajan saatossa menneet pidemmälle ja pidemmälle tunteiden sanoittamisessa ja näin ollen säveltäjät ovat saaneet entistä ahkerammin etsiä keinoja näiden runojen tunteiden tulkitsemisiin. (Sams 2001.)

Liedmusiikki juurrutti itsensä omaksi taiteenmuodoksi viimeistään 1800-luvun romantiikan aikana. Joissain lähteissä romantiikan ajan ensimmäisenä liedinä pidetään Franz Schubertin liedä 'Gretchen am Spinnrade', joka on sävelletty 19. lokakuuta vuonna 1814 (Sams 2001). Liedin tyypilliset piirteet vakiintuivat saksalaisten säveltäjien toimesta. Kuuluisimpia saksalaisia liedsäveltäjiä ovat esimerkiksi Schubert, Schumann, Wolf, Wagner ja Brahms. Heistä Schubertia yli 600 liedillään on yhdistetty ja tullaan yhdistämään pääosin aina liediin (Ursachi 2021). Saksalaisesta liedistä puhuttaessa ollaankin liedin ytimessä (Tarpila 2013). Myös romantiikan liediksi kutsuttu aikakausi kulmi-

noitui 1800-luvulle päästessä, kun laulujen säveltäjät harkitusti tähtäsivät tekstin ja musiikin tasapainoon (Stein 1971, 2). Liedissä tärkeää on yhteisymmärrys siitä, että musiikki kumpuaa runon sanoista ja että esittäjillä on sekä tekniikka että taito ja välineet tämän yhteyden ilmaisemiseen (Sams 2001).

Liedit jaetaan kahteen luokkaan rakenteensa mukaan: joko läpisävellettyihin tai säkeistömuotoisiin. Näistä voidaan kuitenkin muokata vielä alaluokkia. Rakenne määräytyy usein runon mukaan. Läpisävelletty laulu on kirjaimellisesti sävelletty läpi alusta loppuun eli toistoa kappaleessa ei oikeastaan tapahdu. Säkeistömuotoinen kappale toistaa samaa säkeistöä, mutta esimerkiksi muunnellussa säkeistömuodossa sävellaji voi muuttua. (Murtomäki 2005.)

Koska liedkappale koostuu runosta eli tekstistä sekä musiikista, on tärkeää tuntee niistä molemmat perin pohjin. Jotta pianisti tietää, mitä laulussa sanotaan, vieraskieliset laulut pitää kääntää omalle kielelleen, jotta laulua pystyy tulkitsemaan tarkoitetulla tavalla. Käännös kannattaa tehdä sekä runollisessa että sanasta sanaan -muodossa. Pianistina on myös erittäin tärkeää merkitä tai ainakin muistaa laulajan hengityspaikat, sillä ne muotoilevat fraasit luonnollisiksi. Yleisiä hengityspaikkoja ovat välimerkit, kuten pilkut ja pisteet. Tämän lisäksi pianistin täytyy kuunnella myös tekstin lausuntaa, konsonantteja ja vokaaleja ja niiden pituuksia. (Lanners 2010.)

Liedissä molempien osapuolien kannattaa tutustua sekä omaan että parin osuuteen. Kuten aiemmin jo mainittiin, pianistille on erityisen hyödyllistä käydä laulajan stemma eli osuus läpi ymmärtääkseen kappaleen fraseerauksen ja tulkinnan. Sen lisäksi pianistin kannattaa kiinnittää huomiota oman stemmansa melodiaan sekä laulajan melodiaan. Soolopianistina pianisti korostaa omaa melodiaan, mutta jos pianon ja laulun melodia ovat samat tai esimerkiksi samalta korkeudelta, kannattaa pianistin pehmentää omaa melodiaansa ja korostaa sen sijaan bassoa ja harmoniaa. (Lanners 2010.)

Samoin kuin yhteismusisoinnissa, myös liedissä niin kutsutuiden vihjeiden (englanniksi "cue") seuraaminen on tärkeässä roolissa. Nyökkäykset, hengitykset tai muut pienet vihjeet kertovat esimerkiksi, milloin lähdetään liikkeelle. Nämä vihjeidenannot kannattaa harjoitella kunnolla etukäteen ja opettaja voi ohjeistaa niiden antamisessa. (Lanners 2010.) Esimerkiksi edellä mainitut vihjeiden

annot ovat yksi syy, miksi liedmusiikin esittäminen vaatii pidempää paneutumista sekä duoparin tuntemusta. Seuraavassa luvussa paneudutaankin liediin yhteismusisoinnin näkökulmasta.

4 Yhteismusisointi

Kamarimusiikissa tärkeässä roolissa on ryhmän ohjaaja. Hyvä ohjaaja kuvaillaan usein taitavaksi sekä käytännössä että tietopohjaltaan. Paraskaan muusikko ei välttämättä ole hyvä opettaja, vaan hyvän opettajan tunnusmerkkeihin kuuluu sekä pedagogisia taitoja ja tietoja että käytännön taitoja. Ohjaajan tai opettajan työnkuvaan kuuluu opettamisen lisäksi myös hyvän oppimisympäristön luominen. Siihen lukeutuu esimerkiksi turvallinen opetustila, motivointi ja kuulluksi tuleminen. Tällöin kokoonpanon jokainen jäsen uskaltaa olla oma itsensä ja yhdessä tekeminen vahvistuu ja parantuu. Aho (2009, 56) lisääkin, että turvalliseen ilmapiiriin tarvitaan hyvä luottamus sekä yhtejäseniin kuin myös ohjaajaan. Tunnilla pitää pystyä puhumaan henkilökohtaisistakin asioista ilman pelkoa, että kerrotut asiat leviävät tunnin ulkopuolelle.

Aho (2009, 21) jakaa ohjaajan käyttäytymisen joko ryhmäkeskeiseen tai ohjaavaan käyttäytymiseen. Ryhmäkeskeisen käyttäytymisen tunnuspiirteenä on muusikoiden suhteisiin ja emotionaalisuuteen keskittyvä kehitys, kun taas ohjaavassa käyttäytymisessä opettaja keskittyy soittoteknisiin ja käytännön asioihin, kuten ohjelmiston valintaan.

Opettajan ohjaustapa vaihtelee usein riippuen ohjattavasta ryhmästä. Esimerkiksi aloittelijoiden kanssa ohjaustavan täytyy olla niin sanotusti määrällävämpi, sillä nuoremmilla ei ole niin paljoa omia mielipiteitä ja taitoa ohjata omaa soittoa eteenpäin kuin esimerkiksi ammattimuusikoilla. (Aho 2009, 22.) Ohjaustyylillä voi vaihdella myös esimerkiksi opetuspaikan ja työnantajan mukaan. Ohjaajille voi kasaantua paineita erilaisten odotusten takia: työnantaja saattaa haluta hienoja konsertteja, itse ohjaaja haluaisi ehkäpä teknisesti näyttävää tekemistä. Stressin sietäminen saattaa helpottua, kun miettii riittävän kauas tavoitteisiin ja omiin sekä ohjattavan yhtyeen tuleviin koitoksiin. Kuten Aho toteaa, kaikille ei voi olla mieliksi. (Aho 2009, 57.)

Kamarimusiikissa on hyödyksi, jos ryhmää ohjaa vastuuhjaaja. Tällöin ohjaaja on tullut tutuksi ryhmän kanssa ja kokoonpanon identiteetti voi selkeytyä nopeammin kuin vaihtuvien ohjaajien

kanssa. Vierailevat opettajat ovat kuitenkin hyödyksi, jos ryhmä kaipaa uutta näkökulmaa ohjelmistoonsa. Esimerkiksi mestarikurssit ja muut lyhytkestoiset kurssit ovat hyvä tapa viimeistellä vastuuhjaajan tuella kasattuja kappaleita.

Liedpari voidaan luokitella samalla tavalla kamarimusiikkiyhtyeeksi kuin esimerkiksi jousikvartetti. Tällöin liedparin syntymiseen, elämiseen ja hajoamiseen vaikuttavat samat aspektit kuin kamarimusiikkiyhtyeeseen. Aho (2009, 31–35) lainaa tekstissään mm. Ilpo Vuorista kirjassaan *Tuhat tapaa opettaa* ja kertoo kamarimusiikkiyhtyeen elinkaaresta. Se voidaan jakaa viiteen osaan, joita ovat yhtyeen muodostuminen, kapinointivaihe, yhdenmukaisuusvaihe, työskentelyvaihe ja yhtyeen hajoaminen.

Yhtyeen muodostumisessa pianisti ja laulaja löytävät toisensa ja päättävät perustaa liedduon. Muotoutuminen sisältää usein nimen valinnan ja esimerkiksi tavoitteiden asettamista. Kapinointivaiheessa duo kokee ensimmäiset ristiriidat, joita saattavat aiheuttaa esimerkiksi aikataulutusta tai ohjelmiston valinta.

Yhdenmukaisuusvaiheessa pianisti ja laulaja ovat löytäneet yhteisen sävelen ja duon oma identiteetti on alkanut muodostua. Tässä vaiheessa asioista ja mielipiteistä keskusteleminen on tärkeää. (Aho 2009, 31.) Jordan-Kilkki ja Pruuki (2013, 23) puhuvatkin dialogista, jota käydään osapuolten välillä. Tällöin vaihdellaan eri näkemyksiä ja merkityksiä, ja luodaan niiden avulla yhteinen, molempia miellyttävä näkökulma. (Jordan-Kilkki & Pruuki 2013, 23.)

Työskentelyvaiheen tavoittaminen on tärkeää, sillä silloin duo on saavuttanut toimivan ja yhteensopivan yhteisen työskentelytavan. Kyseinen vaihe on pisin ja kestää, kunnes yhtye hajoaa syystä tai toisesta. (Aho 2009, 35.)

5 Yhteisopettajuus

Yhteisopettajuus on kasvattanut kiinnostusta opettajien keskuudessa. Malinen ja Palmu (Malinen & Palmu 2017) ovat järjestäneet tilaisuuksia yhteisopettajuudesta kiinnostuneille ja sitä kokeileville koulujen opettajille. Tilaisuuksissa opettajat ovat päässeet jakamaan omia kokemuksiaan ja

jäsentämään tietoaan aiheesta muiden kollegoiden kanssa. (Malinen & Palmu 2017.) Käsite yhteisopettajuus kuvastaa parhaiten englanninkielisen sanan *co-teaching* merkitystä. Tässä tutkimuksessa käsite yhteisopettajuus on rajattu käsittämään opetuksen, joka tapahtuu kahden opettajan johdolla samassa paikassa yhtä aikaa opettaen. Näin ollen opetustavasta voidaan käyttää myös yhteisopettajuuden alakäsitettä samanaikaisopettajuus.

Pulkkisen ja Rytivaaran tutkimuksessa (Pulkkinen & Rytivaara 2015) liittyen yhteisopetukseen koulumaailmassa monet opettajista kokivat tärkeänä, että työparin käsitys opettamisesta ja oppimisesta olivat samat. Opettajapariin on myös pystyttävä luottamaan sekä opetuksen suunnittelussa että toteutuksessa. Yksi tärkeä ominaisuus yhteisopettajuudessa on myös opettajan kykeneväisyys kompromisseihin. Toisen kanssa työskennellessä ei pysty aina menemään omien rutiinien mukaisesti vaan on pystyttävä mukautumaan yhteiseen opetustyyliin. Varsinkin alussa yhteistyö on järkevintä suunnitella melko perinpohjaisesti, kuka hoitaa mitäkin. Yhteistyön syventyessä toiseen on helpompi luottaa ja toiminta alkaa sujumaan luontevammin eikä kaikkea tarvitse suunnitella etukäteen. (Pulkkinen & Rytivaara 2015.)

Yhteisopettajuutta aloittaessa onkin tärkeää pohtia, mihin yhteisopettajuutta haluaa hyödyntää ja mihin yhteisopetuksella pyritään. Työparia valitessa omien intressien täytyy olla selvät, jotta työn suunnittelu onnistuu sulavasti. Kommunikointi työparin kanssa on avainasemassa: keskustelu työparin työskentely- sekä opetustavoista on erityisen tärkeää. (Pulkkinen & Rytivaara 2015.)

Koulumaailmassa yhteisopettajuuden on koettu lisäävän yhteisöllisyyttä sekä työn mielekkyyttä. Oppilaiden näkökulmasta kahden opettajan läsnäolo on lisännyt opetustilanteen rauhallisuutta sekä opetuksen yksilöllisyyttä, kun opettajilla on enemmän aikaa oppilaille. (Pulkkinen & Rytivaara 2015.)

5.1 Yhteisopettajuus musiikissa

Musiikin yksilöopetuksessa käsitettä yhteisopetus on käytetty usein kuvaamaan opetusta, jossa oppilas käy eri opettajien luona eri aikaan, ilman yhteistä tilaa ja aikaa (Sillanpää & Turunen 2017). Tällöin kyseessä on ennemminkin opetustapa, jossa opettajat panostavat esimerkiksi eri aihealueisiin. Sillanpään ja Turusen haastatteluissa kävi ilmi, että tämän tyylinen yhteisopettajuus toimii, kun opettajien näkökulmat eivät eroa liikaa ja oppilaalla on aikaa sisäistää molempien opetus ja

ohjeet. Kahden erillisen opettajan opetus koettiin hyväksi varsinkin silloin, kun haluttiin saada uutta näkökulmaa tai täysin uutta tietoa, jota sen hetkiseltä opettajalta ei löytynyt. (Sillanpää & Turunen 2017.) Myös Wöllner ja Ginsborg (Wöllner & Ginsborg 2011) kertovat, että parhaimmillaan yhteisopettajuus altisti uusille ideoille ja lisäsi palautteen saamista.

Yhteisopettajuus voi olla myös hyödyllistä opettajille itselleen. Opettamalla yhdessä eri instrumentin opettajan kanssa, opettaja oppii myös toisesta instrumentista ja sen soittamisesta. Eri instrumenteilla on monia yhteisiä piirteitä niin soittotavoissa kuin soittajan ergonomiassa, jolloin opettajat voivat jakaa keskenään näihin liittyviä vinkkejä. (Lanners 2020.) Esimerkiksi pianisti voi hyötyä laulajan hengittämisen tarpeesta saamalla omaan soittoon ilmavuutta ja liikkuvuutta. Opettajaparrilta voi saada myös uusia ideoita sekä jaksamista opetustyöhön (Pulkkinen & Rytivaara 2015).

Toisen instrumentin opettaja voi myös inspiroida toista sekä musiikillisesti että opettajuuden suhteen. Tätä opettajuuden jakamista ja toiselta oppimista kutsutaan jaetuksi asiantuntijuudeksi. Se on osa yhteisopettajuutta. Musiikin näkökulmasta molemmat opettajat ovat oman instrumentinsa ammattilaisia ja mahdollisesti hallitsevat myös toistensa instrumentit. Tällöin molemmat asiantuntijat pystyvät parhaimmillaan opettamaan opiskelijoiden lisäksi myös toisiaan. Yhteisopettajuuteen kuuluu vahvasti myös ryhmässä tai tässä tapauksessa parina toimiminen. (Edwards 2010.)

Toisaalta opettajat voivat pelätä eri instrumentin kommentoimista esimerkiksi instrumentin tuntemattomuuden vuoksi. Yksi syy on myös eri instrumentin sanaston vähäisyys ja demonstroimisen vaikeus. Muut kuin lauluopettajat voivat taas vieroksua laulajan kommentointia, sillä laulu koetaan niin erilaisena instrumenttina sen sisäisen luonteen takia. (Lanners 2020.)

6 Lied Suomessa

Suomessa liedin opetusta tarjoavat paitsi ammattioppilaitokset mutta enenevässä määrin myös musiikkiopistot. Tarjolla on myös esimerkiksi kesäkursseja eri paikkakunnilla, joista mainittakoon Joutsenon taidekesä (Joutsenon Taidekesä n.d.) sekä Kalajoen laulukurssi (Kalajoen laulukurssi n.d.). Edellä mainittujen lisäksi Suomen Lied-akatemia ry järjestää mestarikursseja sekä kursseja musiikkiopistoille. Opetuksen lisäksi liedä pääsee tekemään myös esimerkiksi Helsinki Lied -kilpailussa.

6.1 Opetus musiikkioppilaitoksissa

Liedin opetusta järjestetään nykyään useassa oppilaitoksessa, joista mainittakoon esimerkiksi Kuopion konservatorio sekä Helsingin konservatorio. Esimerkiksi Helsingin konservatoriolla on kevätlukaudella 2025 Nuori Lied! -yhteismusisointiryhmä, jossa 6–16-vuotiaat laulajat ja pianistit tutkivat ja tutustuvat yhdessä ryhmässä liediin tekstilähtöisesti ja tulkintoja pohtien (Helsingin konservatorio n.d.). Kuopion konservatoriossa liediä opetetaan ryhmäopetuksena lapsille, ja nuorille liedpareille tarjotaan lisäksi yksilöopetusta. (Kuopion konservatorio n.d.)

6.2 Lasten Lied

Uusimpana liedin aluevaltauksena on Lasten Lied, joka tuo liediä myös nuorten ja lasten keskuuteen. Lasten Lied on laulunopettaja Saara-Maija Strandmanin ja pianonsoiton opettaja Marjukka Eskelisen kehittämä tapa opettaa liediä myös lapsille ja nuorille. Tarkoituksena on lisätä yhteismusisointia pianisteille ja avata uutta näkökulmaa laulajille. Strandman ja Eskelinen ovat koonneet myös Lasten Lied -ohjelmiston, josta löytyy esimerkiksi tuttuja lasten lauluja sovitettuina liedin muotoon. Kappaleihin sukellaan teksti edellä ja haetaan runon ja leikin kautta omaa tulkintaa. (Lasten Lied n.d.)

Osana Lasten Liediä vuosina 2023–2024 järjestettiin myös Lied-sävellyskilpailu. Kilpailun tarkoitus oli laajentaa lapsille suunnattua liedohjelmistoa. Kilpailuun osallistuneet teokset kilpailivat kolmessa eri sarjassa: vähintään kolmeosainen liedsarja, yksittäinen lied sekä suomenkielinen, luontoaiheinen alle 10-vuotiaiden esitettäväksi sopiva lied. Viimeisin sarja oli Luontoliiton sponsoroima sarja. (Lasten Lied n.d.)

6.3 Liedkilpailut

Vuonna 2017 Yrjö Kilpinen -säätiö järjesti lied-sävellyskilpailun säveltäjän 125-vuotisjuhlan kunniaksi. Kilpailuun saapui jopa 85 teosta, joka ylitti kilpailun järjestäjien odotukset. (Yrjö Kilpinen -seura 2017.)

Helsinki Lied -kilpailu on ensimmäisen kerran vuonna 2015 järjestetty Suomen ainoa liedkilpailu. Sen järjestämisestä vastaa Helsingin Konservatorion Säätiö. Osallistumisoikeus on Suomen oppilaitoksissa opiskelevilla pianoa tai laulua harrastavilla nuorilla. (Helsinki Lied n.d.)

Pentti Koskimies –liedkilpailu oli neljä kertaa järjestetty liedkilpailu Kokkolassa, ensin Suomen oppilaitoksissa opiskeleville ja myöhemmin Pohjoismaissa opiskeleville muusikoille. Ensimmäisen kerran kilpailu järjestettiin vuonna 1993. (Heikinheimo 1993.)

Kangasniemen musiikkiviikoilla on vuosien 1993–2008 välillä järjestetty liedpianisti-kilpailuja. Kilpailut olivat kutsukilpailuja Kangasniemen Laulun kesäakatemia laulukurssien säestäjinä toimiville nuorille, jotka asuivat Suomessa. (Majander 1993.)

Kansainvälistä liedä on päässyt kuulemaan tänä vuonna ensimmäistä kertaa järjestetyssä kansainvälisessä Sibelius Laulukilpailussa (Sibelius Singing), joka on Järvenpään Sibeliusviikot ry:n järjestämä kilpailu. Kilpailu on järjestetty tähän mennessä neljä kertaa, laulukilpailuna vuosina 2007, 2011, 2015 ja liedduokilpailuna huhtikuussa 2025. Vuonna 2020 kilpailu peruuntui koronapandemian takia. (Sibelius Singing n.d.)

7 Suomen Lied-akatemia ry

Suomen Lied-akatemia ry on suomalainen yhdistys, joka tavoittelee liedin aseman parantamista Suomessa. Se on perustettu vuoden 2014 syksyllä, rekisteröity vuoden 2015 alussa ja vuonna 2025 onkin luvassa 10-vuotisjuhlavuosi. Perustajajäseninä olivat liedin parissa edelleen toimivat Arne Pelkonen, Ulla Raiskio, Heikki Pellinen ja Juho Alakärppä. (Suomen Lied-akatemia ry n.d.) Idea yhdistyksen perustamiseen nousi, kun Raiskio ja Pellinen olivat pohtineet liedkoulutuksen tilaa ja tulleet siihen lopputulokseen, ettei Suomesta sillä hetkellä löytynyt liedin opettamiseen panostavaa koulutusta. Tuohon aikaan eri soitinakatemit olivat aloitelleet toimintaansa ja kysymys kuuluikin, miksi liedissä ei tehtäisi samaa. (Pellinen 2024.)

Yhdistyksen tavoitteen saavuttamiseksi akatemia järjestää korkeatasoista liedin opetusta sekä konsertteja niin opiskelijoille kuin ammattilaisillekin. Opettajina kursseilla toimivat pianistit ja lau-

lajat Suomesta, joista mainittakoon perustajajäsenien lisäksi esimerkiksi Soile Isokoski, Ilkka Paananen, Helena Juntunen ja Gustav Djupsjöbacka (Suomen Lied-akatemia ry 2024.) Vuodesta 2016 alkaen Lied-akatemia on tarjonnut liedkursseja myös musiikkiopistoille, joilla ylläpidetään liedin opetusta. Opistokursseja on tarjottu varsinkin niihin opistoihin, joissa liedin opetus ei ole vielä alkanut. Näitä kursseja on järjestetty jo 14 eri paikkakunnalla. Liedkurssien lisäksi yhdistys tarjoaa myös koulutusta. Suomen ensimmäinen Liedkouluttajien päivä järjestettiin syksyllä 2016, jolloin osallistujia oli jopa 80 eri puolilta Suomea. Koulutuspäivissä liedmusiikin asiantuntijat luennoivat eri aiheista ja esiintyvät konserteissa. (Suomen Lied-akatemia ry n.d. ja Toimintakertomukset 2015–2023.)

Suomen Lied-akatemia ry toimii yhteistyökumppaneiden, apurahojen ja jäsenmaksujen voimalla. Mestarikurssit ovat halpoja ja joskus myös täysin ilmaisia, jolloin osallistumismaksuna on ollut konsertissa esiintyminen. (Toimintakertomukset 2015–2023.)

7.1 Mestarikurssit

Suomen Lied-akatemia ry on tähän päivään mennessä (21.2.2025) järjestänyt jo kymmenen mestarikurssia ympäri Suomea. Ensimmäinen kurssi järjestettiin vuoden 2015 alussa Helsingin konservatoriolla, jossa opettajina toimivat perustajajäsenet. Kurssille osallistui jopa 16 liedduoa. Tuolloin Lied-akatemia toimi vielä työryhmänä ja sai rahallista tukea esimerkiksi Wihurin säätiöltä. Seuraava mestarikurssi järjestettiin heti saman vuoden loppupuolella Jyväskylän ammattikorkeakoulussa ja kurssi oli suunnattu ensimmäiseen Helsinki Lied –kilpailuun osallistuville duoille. Tällöin yhdistys oli juuri perustettu, mutta apurahoja ei ollut vielä saatu ja opettajat kurssille hankittiinkin myöntämällä, ettei rahaa vielä ole, mutta palkkio maksetaan heti, kun apurahoja saadaan. (Toimintakertomukset 2015–2023.)

Ensimmäisten kurssien jälkeen kursseja on järjestetty kerran vuodessa, poikkeuksena vain koronavuosi 2020, jolloin kurssin korvasi online-luento venäläisestä laulumusiikista. Kyseinen kurssi oli suunnattu myös liedkouluttajille. (Suomen Lied-akatemia ry n.d.)

Mestarikurssit ovat suunnattu kaiken tasoille liedduoille ympäri Suomen. Helsinki Lied –vuosina etusijalla ovat kilpailuun osallistuvat parit, mutta muuten osallistujia tulee kaikkialta Suomesta niin taiteen perusopetuksesta kuin myös korkeakouluista. (Suomen Lied-akatemia ry n.d.)

7.2 Liedkouluttajien päivät

Liedkouluttajien päivä järjestettiin ensimmäistä kertaa vuonna 2016 Helsingissä, Sibelius-Akatemiassa. Koulutus oli kehitetty tarpeeseen, sillä samanlaista ei Suomesta tuolloin löytynyt. Päivien tarkoitus on luoda Suomeen uusia liedmusiikin asiantuntijoita, jotka voivat jatkaa liedmusiikin levittämistä eri puolille Suomea. (Suomen Lied-akatemia ry n.d.)

Tähän mennessä liedkouluttajien päiviä on järjestetty neljä kertaa: kolme kertaa Helsingissä ja kerran Tampereella. (Suomen Lied-akatemia ry n.d.)

Koulutus sisältää luentoja liediin liittyvistä aiheista esim. pianismin näkökulma liedissä (H. Pellinen 6.4.2019) tai eri kielten fonetiikka. Tämän lisäksi päivä voi sisältää esimerkiksi liedopetuksen seuraamista demotunnilla sekä eri liedsäveltäjien esittelyä. Tämän lisäksi esimerkiksi viimeisin, vuoden 2022 koulutuspäivä päättyi kahden liedduon konserttiin. (Suomen Lied-akatemia ry n.d.)

7.3 Musiikkiopistokurssit

Lied-akatemia tarjoaa Suomen musiikkioppilaitoksille viikonlopun kestäviä kursseja. Kurssit ovat suunnattu niille opistoille, joissa liediä jo opetetaan. Oppilaitos voi ostaa kurssin ja Lied-akatemia tarjoaa kaksi opettajaa (pianistin ja laulajan) pitämään kurssia. Jos opisto osallistuu akatemian matka- ja asumiskustannuksiin, ne saavat oppilailleen vielä enemmän opetusta. (Raiskio 2024.) Tarkoituksena on tukea oppilaitosten liedopetusta ja vahvistaa näin liedin opetusta kaikkialla Suomessa. Hanke alkoi vuonna 2016, kun Suomen kulttuurirahasto myönsi Lied-akatemialle apurahan hankkeen aloitukseen. Tähän mennessä opetusta on järjestetty 13 eri oppilaitoksessa. (Suomen Lied-akatemia ry n.d.)

7.4 Laulun Valo

Vuoden 2019 marraskuussa ensimmäisen kerran järjestetty Laulun Valo –festivaali toi Helsinkiin paljon erilaisia liedkonsertteja esiintyjinaan niin ammattilaisia kuin esimerkiksi Lied-akatemian mestarikursseille osallistuneita liedpareja. Festivaalin taiteellisina johtajina toimivat Aarne Pelkonen ja Juho Alakärppä. Laulun Valo – The Light of the Lied järjestettiin yhteistyössä Suomalaisen

Laulumusiikin Akatemia ry:n ja Taideyliopisto Sibelius-Akatemian kanssa. (Suomen Lied-akatemia n.d.)

Uusimpana lisäyksenä Lied-akatemian toimintaan on Laulun Valo –liedkilpailu. Kilpailusta ilmoitettiin Suomen Lied-akatemian Facebook-sivulla toukokuussa 2024. Kilpailu oli suunnattu jo musiikin ammattiopintonsa päättäneille ja musiikin parissa työskenteleville liedduoille. Ikärajaa kilpailussa ei ollut. Kilpailun ideana oli tuoda esille omaperäisiä lied-konserttikokonaisuuksia sekä näiden esittäjiä, jotka palkittiin esiintymisellä Laulun Valo -festivaalin juhlakonsertissa sekä 2000 € rahapalkinnolla. (Laulun Valo n.d.)

Kilpailun erikoisuutena oli sen anonyymius. Tuomaristo valitsi kokonaisuudet pelkän lähetetyn äänitteen perusteella tietämättä esittäjistä mitään. Ensimmäisen Laulun Valo –kilpailun tuomaristona toimivat Kirsi Tiihonen, Pauliina Tukiainen ja Juhani Koivisto. Heidän tehtävänä oli valita kilpailuun hakeneista konserttikokonaisuuksista parhaimmat sekä monipuolisuudeltaan että esitettävyydeltään. Haku kilpailuun oli vuoden 2024 aikana ja tulokset julkistettiin helmikuussa 2025. Hakemuksia kilpailuun tuli 24, joista tuomaristo valitsi neljä. Festivaali järjestetään Helsingin konservatorion konserttisalissa lauantaina 22.11.2025. Tämän lisäksi tuomaristo valitsee myös muuttaman liedduon, joille tarjotaan esiintymismahdollisuuksia muille festivaaleille. (Laulun Valo n.d.)

8 Lied-akatemian asiantuntijoiden kokemukset yhteisopettajuudesta

Saadakseni lisää informaatiota Lied-akatemian toiminnasta ja erityisesti mestarikurssien yhteisopetuksesta, järjestin haastattelun, jossa haastattelin kolmea Lied-akatemian perustajajäsentä: Juho Alakärppää, Heikki Pellistä ja Ulla Raiskiota. Videopuheluna järjestetty asiantuntijahaastattelu toteutettiin ryhmähaastatteluna, joka synnytti sulavaa keskustelua haastattelijan pohjakysymysten (Liite 3) avulla, ja aiheet käsittelivät esimerkiksi Lied-akatemian syntyä, opettajaparien valintaa sekä yleisesti liedmusiikin merkitystä.

8.1 Lied-akatemian perustaminen ja pääpiirteet

Lied-akatemia perustettiin vuonna 2014 ensin työryhmänä, kunnes vuonna 2015 se rekisteröitiin yhdistykseksi. Akatemian toimintatapana on antaa liedin opetusta liedduoille opettajaparien opetuksena. Akatemian periaatteena on se, että opetustilanteessa paikalla on aina opettajaduo, kun

oppilaatkin ovat parina. Näin opetuksesta saataisiin tehokasta. Toisen instrumentin asiantuntija pystyy tällöin auttamaan, kun toiselle tulee ns. yli-instrumentaalisia ajatuksia. (Alakärppä 2024.) Akatemian yhtenä tärkeänä agendana on myös se, että yhdistyksen johtokunnassa täytyy myös aina olla sekä laulajia että pianisteja (Raiskio 2024).

Opetuksen lisäksi Akatemia pitää yllä myös Suomen liedkulttuuria. Pellinen muistuttaakin, että työssä on myös suuri vastuu. Suomestakin löytyy suunnaton kansallisaarre maan omassa liedkirjallisuudessa. "Kuka siitä pitää huolen, jollei me?" (Pellinen 2024.)

Kulttuurin ylläpitämisessä tärkeää on tuoda lied kaikkien saavutettavaksi. Pellinen toteaa, että monille liedin aloittaminen ja sen opettamisen esteenä on voinut olla sukupolvikokemus siitä, ettei liedä tehdä, ennen kuin osataan kaikki. Tämän ajatuksen hyvänä vastapainona onkin nykyään esimerkiksi Lasten ja nuorten lied, joka tuo liedin jo musiikin vasta-alkajien pariin. Lied-akatemian toiminnan suurin merkitys tähän asti onkin ollut se, kuinka nopeasti ja syvälie liedkoulutus on saatu juurrutettua Suomessa. (Pellinen 2024.) Raiskio mainitseekin, miten onnellinen on, että lied on oikeasti menossa seuraavalle (sukupolvelle) ja ettei liedin aseman vahvistaminen jäänyt vain Lied-akatemian perustajajäsenten omaksi ideaksi muiden todetessa että "puuhaatkoos keskenänsä". (Raiskio 2024.)

Tulevaisuuden suunnitelmista Raiskio toteaa, että nykyisissäkin hankkeissa on joka kerta paljon tekemistä, mutta tärkeintä yhdistykselle on, että vaikka tekijät ja jäsenet vaihtuvat ja toiminta muuttuu, niin toiminta ei silti lopu (Raiskio 2024).

8.2 Yhteisopettajuuden valitseminen

Pellinen ja Raiskio olivat jo ennen Lied-akatemian perustamista opettaneet liedseminaareja pariopetuksena ja olivat kokeneet sen hyvänä ja hedelmällisenä työskentelytapana. Raiskio toteaa, että he olivat päässeet neuvomaan instrumenttejaan ristiin ja näin yhteinen opetus kehittyi hyvin, kun aina oli paikalla kummankin instrumentin taitaja (Raiskio 2024).

Koska kaikesta ei voi tietää yhtä paljon, niin tuota tota oppii niitä asioita, mistä se toinen tietää paljon (Raiskio).

Opettajiksi kursseille valitaan yleensä valmis liedduo. Myös kahden eri temperamentin tai esimerkiksi opetustyylin omaavat opettajat muodostavat hedelmällisen työparin. Tällöin myös opettajat voivat oppia toisiltaan. Eri näkökulmasta katsottaessa opiskelijat saavat antoisaa opetusta, ja välillä opettajien ristiriitojen ja eri näkemysten kautta myös oppilaat saavat sen kokemuksen, ettei eriäviä mielipiteitä tarvitse kätkeä vaan taiteesta saa ja pitää ajatella omalla tavallaan.

Yksiselitteistä, parasta ratkaisua opettajaparin valintaan ei ole. Toisilleen tuttujen ja tuntemattomien parien yhdistelemisessä on molemmissa omat hyvät puolensa. Kun opettajapari on tehnyt aiemmin jo yhteistyötä esimerkiksi olemalla valmis liedduo, on heidän työskentelynsä molemmille tuttua ja turvallista, ja opetustilanne lähtenee liikkeelle vaivattomasti. Toisaalta tavat ja opetus voivat olla jo niin tuttuja, että tilanne liikkuu niin automaattisesti eteenpäin, ettei spontaaneille muutoksille ja huomioille jää tilaa. Onkin tärkeää, että tilanteet eivät toteutuisi ennalta sovittujen raamien mukaan, vaan opettajat ovat valmiita reagoimaan juuri käsillä olevaan tilanteeseen (Alakärppä 2024).

Opettajaparin valinnassa mestarikursseille tärkeää on ottaa huomioon myös se, että opiskelijat tulevat kursseille todella monenlaisista lähtökohdista. Opiskelijoita on taiteen perusopetuksesta ammattiopiskelijoihin, joten vähintään toisella opettajalla on oltava taito ja kokemus sanoittaa asiansa nuorillekin ihmisille. (Raiskio 2024.)

Tuntemattoman opettajaparin kanssa yhteistä dynamiikkaa pitää miettiä, jolloin myös avoimuus eri käänteille ja ajatuksille on todella tärkeää. Parhaimmillaan tilanteesta muodostuukin ”avoimesti virtaava, dynaaminen tilanne” (Alakärppä 2024). ”Mitä väljemmin uskaltaa päästää toista omalle tontille, sitä enemmän se tilanne pääsee niinku kehittymään ja niinku nopeasti enemmän eteenpäin.” (Raiskio 2024).

Esimerkki huonosta vaihtoehdosta tunnin etenemiseksi on opettajan tai opettajien omat monologit aiheesta. Pahimmillaan mestarikurssitunti menee siihen, että aluksi duo soittaa kappaleensa, josta opettaja aloittaa oman monologinsa ja siihen päälle vielä toinen opettaja oman monologinsa, jonka jälkeen tunnin lopuksi duo soittaa vielä saman uudestaan, eikä näin tunnilla ole saatu mitään kehitystä. ”Musiikkia tehdään musisoimalla” (Raiskio 2024).

8.3 Liedmusiikista

”Lied on ihan uskomattoman monimutkainen värkki niin kuin itsessään, kun siinä yhdistyy sanataide ja siinä yhdistyy säveltaide.” Liedin parissa työskentelevät nuoret ja vanhemmatkin saavat olla etuoikeutettuja tutustuessaan Eino Leinon kaltaisiin runoilijoihin, kun runo kulttuurin sektorissa ei ole nykymaailmassa enää niin vahva. Mutta liedin parissa runo elää taas ”teidän (nuorten) kanssa”. (Pellinen 2024.)

Liedin tekemisessä on tärkeää kiinnittää ainakin seuraaviin asioihin. Pianistin melodioiden täytyy synkronoida tekstin kanssa ja samoin laulajan täytyy tietää, mikä sointu seuraavan sanan kanssa tulee. Liediä opettaessa on pystyttävä aistimaan kappaleen esittämisen aikana, mihin suuntaan musiikin tekoa lähtee viemään. (Raiskio 2024.) Kamarimusiikillisen aspektin tajuaminen on myös erittäin keskeisessä asemassa liedä tehdessä.

Me ei ollakaan niinku 2 eri instrumenttia vaan, että me ollaan nimenomaan yks. (Pellinen 2024)

Liedin pariin tullaan todella monista eri taustoista ja kulumista. Joillekin motivaatio liediin haetaan duotyöskentelystä, toisille sanataiteen ilmaisusta. Jos virtuoosipianisti sekä oopperaorientoitunut laulaja yhdistyvät liedduoksi, täytyy koukuttamisen tapahtua aivan eri suunnalta kuin esimerkiksi kahden yhteistyöskentelyyn tottuneen muusikon kohdalla. (Pellinen 2024.) Oopperaorientoidulla laulajalla haasteita voi syntyä myös tajutessa, että liedissä myös laulaja saa päättää taiteen sisällöstä. Laulajan lähes kaikista muista töistä poiketen liedissä laulaja voi ja saa ottaa vastuun musiikin tekemisestä. Lied onkin ”ihan fantastinen mahdollisuus olla päättämässä taiteen sisällöstä!” (Raiskio 2024).

8.4 Liedkouluttajien koulutus

Mestarikurssien lisäksi Lied-akatemian ainutlaatuisuutta lisää liedkouluttajien koulutus. Kollegan kysyessä, missä pääsisi kouluttautumaan ja kehittymään liedkouluttajana, Raiskio oli alkanut pohtimaan, onko missään maailmassa pohdittu, mitä liedkouluttajien kouluttaminen olisi ja pitäisi sisältää. Näin yhdistys päätti panostaa myös liedin kouluttajiin. Ensimmäiseen koulutuspäivään tuli

huimat 80 osallistujaa, joka osoitti, että kyseiselle koulutukselle todellakin oli tarvetta. (Raiskio 2024)

9 Aineiston keruu ja sisältö

Tutkimuksella haluttiin tavoittaa Lied-akatemian mestarikursseille osallistuneita opiskelijoita, jotta saataisiin konkreettinen kokemus sekä ns. puolueeton mielipide opiskelijoilta. Aineiston hankinta suoritettiin kyselytutkimuksen avulla.

Kyselytutkimus valittiin aineistonkeruumenetelmäksi, jotta tutkimus tavoittaisi kursseille osallistuneet opiskelijat. Tarkkaa tietoa mahdollisesta maksimaalisesta kyselyyn osallistuvien määrästä ei ollut, mutta karkeasti laskettuna kymmenelle kurssille on voinut osallistua noin 260 opiskelijaa, jos jokainen olisi osallistunut kursseille vain kerran. Täten realistinen tavoite vastauksille oli jotakin 20–50 väliltä. Anonymiteetin säilyttämiseksi kysely toteutettiin verkkokyselynä Webropol-alustalla eikä kysymyksissä kysytty mitään henkilöllisyyttä paljastavaa (liite 2).

9.1 Kohderyhmät ja suunnittelu

Aineiston hankintaa varten suunniteltiin kyselylomake, joka oli osoitettu Lied-akatemian järjestämille mestarikursseille osallistuville opiskelijoille. Opiskelijat tavoitettiin Lied-akatemian jäsenkirjeen ja sosiaalisen median avulla. Linkkiä jaettiin myös erilaisissa Facebook- ja WhatsApp-ryhmissä, joissa tiedettiin olevan kohderyhmään kuuluvia jäseniä. Kyselylomakkeen saateteksti johdatteli vastaajan aiheeseen ja esitteli tutkimuksen tarkoituksen (Liite 1). Alkuun kyselyyn vastanneita oli vähän, mutta muistuttamalla kyselyyn vastaamisesta esimerkiksi Lied-akatemian Facebook-sivulla kyselyyn saatiin riittävästi vastauksia. Kysely testattiin musiikin ammattiopiskelijoilla, joilla oli kokemusta yhteisopetuksesta liedissä omissa opinnoissaan. Heidän antamien kehitysehdotusten pohjalta kysely viimeisteltiin ja saateteksti lisättiin.

9.2 Kyselyn tulokset

Seuraavissa alaluvuissa käydään läpi kyselylomakkeen kautta saatuja vastauksia sekä tuloksia. Tulokset on jaettu kuuteen eri kategoriaan, tilastollisista tuloksista kehittämisehdotuksiin.

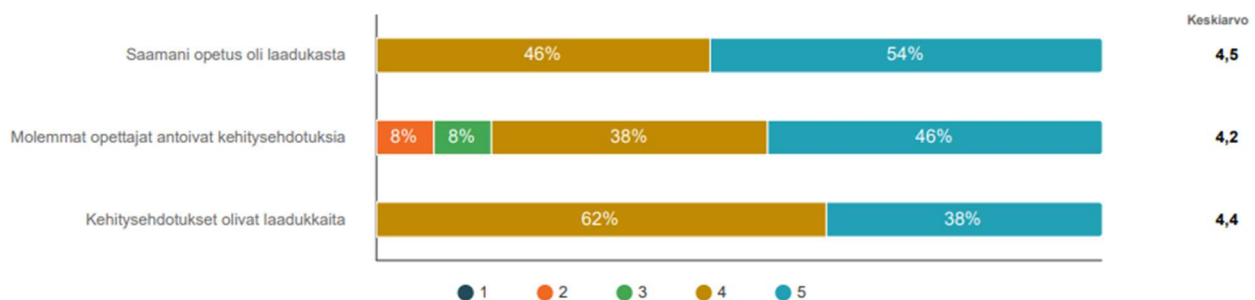
9.2.1 Tilastollisia tuloksia

Vastauksia kyselyyn tuli lopulta 13. Vastaajista 8 kuului ikäluokkaan 18–30 ja loput viisi vastaajaa ikäluokkaan yli 30-vuotiaat. Laulajia oli 8 ja pianisteja 5. Vain yhdellä osallistujalla ei ollut musiikin ammattiopintoja taustalla. Jokainen oli osallistunut vähintään kerran Lied-akatemian mestarikurssille ja yksi vastanneista jopa neljälle mestarikurssille. Kyselyyn vastanneista 9 oli saanut yhteisopetusta myös muissa opinnoissaan Lied-akatemian ulkopuolella, pääosin liedin parissa.

61,5 % vastanneista koki saaneensa opetusta molemmilta opettajilta riippumatta instrumenteistaan. Vain 1 vastaajista ei ollut kokenut saaneensa opetusta molemmilta.

Kuvaile numeroasteikon avulla saamaasi opetusta (1 = heikko, 5 = todella hyvä)

Vastaajien määrä: 13

Kuvio 1: Arvosana opetuksen laadulle, kysymys nro. 14 (Liite 2)

9.2.2 Vastaajien lied-tausta

Kyselyyn vastanneilla opiskelijoilla oli keskenään vaihtelevia ja eri pituisia opiskelu- ja harrastuskemuksia liedin parissa. Pisimmillään pari vastaajista oli toiminut liedin parissa jo yli 10 vuotta. Myös vasta-alkaja löytyi vastaajien joukosta: vastaaja oli osallistunut kerran liedkurssille, jota varten yhteistyötä oli tehty muutama kuukausi. Suurin osa vastaajista oli kuitenkin tehnyt liedä noin 3–6 vuotta.

Kokoonpanojen määrä vaihteli myös suuresti. Esimerkiksi noin 4 vuotta liedä tehnyt oli pysynyt koko ajan saman parin kanssa, kun taas toisella saman verran liedin parissa viihtyneellä vastaajalla kokoonpanoja oli kertynyt jo kuusi. Eniten kokoonpanoja, noin 10–20 kappaletta, oli kertynyt noin 15 vuotta epäsäännöllisen säännöllisesti liedä tehneelle vastaajalle.

Kyselyyn oli päätyntä myös vastaamaan opettaja, ilmeisesti pianonsoitonopettaja, joka oli seurannut liedin mestarikurssia opettajan roolissa. Hänellä oli omaa liedtaustaa omien opintojensa ajalta noin kuusi vuotta.

#	Rooli	Liedkokemus	Kokoonpanot	Eryitystä
1	Pianisti	6 vuotta, monia kokoonpanoja	Useita	—
2	Laulaja / Pianisti	Liedopintoja korkeakouluissa, mestarikursseilla jne.	3 vakituista (eri aikoina)	Laulajana ja pianistina
3	Laulaja	3 vuotta toisella asteella	1	Oppilaitoksen kurssit
4	Laulaja	15 vuotta epäsäännöllisesti	10-20	—
5	Laulaja	2 vuotta (AMK)	3	—
6	Laulaja	15 vuotta	5-6	—
7	Pianisti	Ammattiopinnoista lähtien	Useita, 1 vakipari	Työskentely useiden laulajien kanssa
8	Pianisti (opettaja)	n. 6 vuotta ammattiopinnoissa	—	Opettajan roolissa
9	Laulaja	Yli 10 vuotta	Ainakin 6	Liedkilpailut kahden eri pianistin kanssa
10	Pianisti	Liedkurssi + muutama kuukausi yhteistyötä	—	Lyhykestoinen kokemus
11	Pianisti	4 vuotta	6	—
12	Laulaja	3,5 vuotta	1	—
13	Laulaja	6 vuotta liedopintoja	4 (viimeisin aktiivinen 4 vuotta)	Pitkä yhteistyö viimeisimmässä kokoonpanossa

Kuvio 2: Taustatiedot kyselyyn vastanneista

9.2.3 Yhteisopetuksen hyödyt

Kommentit koskien Lied-akatemian kurssien opetusta olivat pääosin positiivisia ja toistuvia sanoja olivatkin laadukas, asiantunteva ja inspiroiva. Jotkut vastaajista olivat kokeneet opettajaparin olleen toisilleen tuntemattomia, jolloin toinen opettajista oli jäänyt enemmän toisen opettajan varjoon eikä tasapainoa ollut löytynyt.

Eniten kiitosta kahden opettajan opetuksessa sai se, että molempien instrumenttien asiantuntijat olivat edustettuina, jolloin kumpikin opiskelijoista sai sekä teknistä opetusta oman instrumenttinsa asiantuntijalta että myös yhteistä palautetta molemmilta asiantuntijoilta. Kun esimerkiksi pianisti neuvoi laulajaa, sai laulajaopiskelija uutta näkökulmaa partituurinsa lukemiseen pianistin näkökulmasta. Opetuksen koettiin myös laajentavan opiskelijoiden näkemystä liedkokonaisuudesta, kun molempien instrumenttien asiantuntijat jakoivat näkemyksiään.

Laadukkaasta opetuksesta ja kurssien tärkeydestä kertoo se, että kysymyksessä numero yhdeksän (Liite 2) kolmestatoista vastaajasta 12 ilmoitti osallistuvansa uudelleen kahden opettajan järjestämälle kurssille, jos mahdollisuus tulisi ja jäljelle jäänyt vastaaja vastasi en osaa sanoa, mutta perusteli osallistuvansa luultavasti uudestaan, jos olisi osallistumassa lied-kilpailuun, jolloin molemmat duon jäsenet saisivat opetusta samassa tilanteessa.

Molemmat instrumentit saavat tarvittaessa konkreettisia vinkkejä esim. vaikeisiin teknisiin paikkoihin. Tulee myös esille useampia ajatuksia ja ideoita, joita jakaa. (Vastaaaja 1, pianisti)

Kolme kertaa mestarikursseille osallistunut totesi kokeneensa toisen instrumentin asiantuntijan kommentit hyödyllisiksi, sillä niiden avulla oppii ymmärtämään toista instrumenttia ja parantamaan kommunikaatiota. (Vastaaaja 6, laulaja)

Parhaimmillaan opettajien keskinäinen vuorovaikutus täydensi opetusta ja laajensi myös opiskelijoiden näkökulmia. (Vastaaaja 7, pianisti)

“Loistava konsepti!” Kiitosta saavat ainakin seuraavat asiat: “Kursseilla on käyty läpi kaikkea pienistä musiikillista yksityiskohdista suurempiin tulkinnallisiin kokonaisuuksiin. Laulajana olen saanut neuvoja tekstin käsittelyyn, artikulointiin ja fraseeraukseen sekä erilaisten sävyjen käyttämiseen. Toisaalta olen oppinut paljon myös työparini instrumentista, pianosta.” “Tässä (yhteisopetuksessa) on nimenomaan hyödyllistä se, että opit ajattelemaan musiikkia erilaisesta näkökulmasta” (Vastaaaja 9, laulaja).

Yhteisopettajuus vaatii mielestäni opettajilta suunnitelmallisuutta ja erittäin hyviä vuorovaikutustaitoja. Uskon itse, että kokenut ja yhdessä työskentelyyn tottunut liedpari voisi olla esimerkiksi toimiva pari myös yhteisopettajuuteen. (Vastaaaja 7, pianisti)

Kyselyn perusteella melko alussa liedmusiikin parissa oleva vastaaaja kertoo, että kun itse ei saanut ohjeita pianistilta, oli antoisaa kuunnella lauluopettajan vinkkejä laulajalle ja näistä sai myös apua omaan soittoon ja siihen, mitä pianistilta kappaleessa toivotaan. Laulajan ohjeet pianistille olivat välillä hieman vaikeita muuttaa konkreettisesti soitettavaksi, sillä laulajan puhetapa musiikista poikkesi pianistisesta puheesta jonkun verran. Tämän takia on myös hyvä, että piano-opettaja on apuna, jolloin hän pystyy selkeyttämään laulajan toiveet pianistin toteutettavaksi (Vastaaaja 10, pianisti).

“Yhteistyön kannalta tärkeä avaus!” Laulaja saa harvoin palautetta pianistilta (Vastaaaja 5, laulaja).

Laulajan on yhtä tärkeää oppia huomioimaan pianistisia asioita kuin pianistin laulullisia. (Vastaaja 13, laulaja)

9.2.4 Opettajaparin opetuksen haasteet ja ongelmat

Suurin haaste yhteisopetuksessa koettiin olevan ns. yhteisopetuksen perimmäisen tarkoituksen puuttuminen eli opetustilanne toimi kuten yksilöopetuskin, pianisti opetti pianistia ja laulaja laulajaa. Myös opettajien yhteistyön heikkolaatuisuus hankaloitti oppimistilannetta.

Pianistina kurssille osallistunut vastaaja 1 näki kurssilla yhteisopetuksen haasteena opetuksen eriytymisen eli sen, että pianisti puhuu pianistille ja laulaja laulajalle, jolloin "kamarimusiikillinen yhteistyö jää taka-alalle".

Jopa neljä kertaa Lied-akatemian mestarikurssille osallistunut vastaaja oli huomannut, että välillä joidenkin opettajaparien toinen osapuoli saattoi jäädä liikaa taka-alalle eikä yhteistä säveltä opetukseen löytynyt (Vastaaja 3, pianisti sekä laulaja).

Muutamalta vastaajalta tuli hyvää pohdintaa liittyen opettajaparin yhteistyöhön: Yksi vastaajista pohti, että yhteisopettajuus toimii varmasti parhaiten silloin, kun opettajilla on yhteistyötä muutenkin takana esimerkiksi liedparina (Vastaaja 12, laulaja). Haasteita yhteisopetuksessa voi tulla, jos toinen osapuoli opettajista on todella paljon epäaktiivisempi, jolloin opetuksesta tulee yksipuolista (Vastaaja 13, laulaja).

9.2.5 Tiedon vastaanotto riippuen instrumentista

Moni koki, että oman instrumentin ohjaajalta sai hyviä vinkkejä instrumentin teknisiin asioihin ja toinen opettaja sitten keskittyi yhteismusisoinnillisiin asioihin. Toisen instrumentin asiantuntija osasi myös ohjata musiikkia eri näkökulmasta ja antaa neuvoja, joita oman instrumentin ohjaaja ei ehkä antanut. Koska lähes kaikilla on oma käsityksensä työn alla olevasta kappaleesta, voivat neuvot olla joskus myös ristiriidoissa opettajien kesken. Parhaimmassa tapauksessa tällainen ristiriitailanne kuitenkin kehittää ja innostaa oppilastakin luomaan omaa käsitystään ja mielipidettään musiikin tulkinnasta.

Myös opettajien eriävät mielipiteet saattoivat olla omanlainen innoituksen lähde.

Toisaalta: Ristiriitaiset ohjeet ja tulkinnat voivat joskus hankaloittaa oppimista. (Vastaaaja 7, pianisti)

9.2.6 Kehitysehdotuksia kursseille

Muutamalta vastaajalta tuli kehitysehdotuksia. Yhden mielestä kommentteja voisi antaa vielä enemmänkin ristiin. Toinen vastaaja ehdotti, että kun kyseessä on lyhyt kurssi, jossa opettaja ei tunne opiskelijan taustoja, ei tarvitsisi keskittyä laulajan lauluääneen vaan täysin yhteiseen tekemiseen ja kappaleen rakentamiseen. Ylipäänsä opettajaparin jäsenien valinta mietitytti useampaa vastaajaa: pystyisikö opettajia valikoimaan jotenkin tarkemmin niin, että yhteistyö olisi vieläkin luontevampaa ja toimivampaa?

Myös yksi väärinymmärrys mahtui kyselyn vastauksiin: kysymyksessä ”Oletko saanut yhteisopetusta muissa opinnoissa” vastaaja oli vastannut, että laulunopettaja oli käynyt ohjaamassa liedduoa, mikä ei vastaa kyselyssä tutkittua yhteisopettajuutta.

10 Pohdinta ja johtopäätökset

Tutkimusta tehdessä huomasin, kuinka tärkeää työtä Suomen Lied-akatemia on tehnyt Suomen musiikkikentällä. Tällä hetkellä liedin asema näyttää oikein hyvältä ja jopa kasvavalta. Monien oppilaitosten opetussuunnitelmassa tai kurssitarjonnassa lied mainitaan omanaan ja liedä tuodaan enemmissä määrin jo nuorten musiikkiharrastajien pariin.

Yhteisopettajuus samanaikaisopettajuutena oli itselleni uusi tuttavuus ennen kuin itsekin osallistuin vuonna 2023 Suomen Lied-akatemian liedmestarikurssille. Tutkimuksen tiimoilta asiaan syventyessä kiinnostuin enemmän ja enemmän yhteisopettajuuden toimimisesta niin liedissä kuin muussakin kamarimusiikissa.

Tämän tutkimuksen otannalla uskallan todeta, että kahden opettajan opetus on ainakin liedopetuksessa todella tervetullut opetusmuoto. Toivonkin, että jos joku alalla työskentelevä tämän opin-

näytetyön lukee, hän innostuisi ja ottaisi ainakin kokeiluun yhteisopettajuuden. Yhteisopettajuuden tuomat edut niin opettajalle kuin oppilaillekin ovat yhteistyön kokeilemisen arvoisia. Oppilaitokset voisivat tukea yhteisopettajuuden aloittamista

Kyselyn vastaajakunta oli suppeahko, joten suuria johtopäätöksiä ei kaikesta voida vetää, mutta tulokset antavat paljon suuntaa antavia päätelmiä liedin opetuksesta oppilaan näkökulmasta. Kyselylomakkeen avoimissa vastauskentissä toistuivat laadukkuutta ja innostavuutta kuvaavat sanat. Erityisesti kamarimusiikillisen yhteistyön ymmärtäminen ja sen merkityksen tajuaminen oli koettu parantuneen ja kehittyneen opettajaparin opetuksessa. Hyötyjen lisäksi kyselyyn vastanneet antoivat myös jonkin verran kehitysehdotuksia: opettajaparien kemioihin toivottiin kiinnitettävän enemmän huomiota, jotta opetus olisi mahdollisimman tasapainoista ja toimivaa.

Saadut tulokset vastaavat suurilta osin myös tietoperustani lähteitä ja tutkimuksia aiheesta. Kuten Nivalainen (Nivalainen 2019.) oli omassa tutkimuksessaan todennut, myös omassa tutkimuksessani opetustyön monipuolistuminen sekä opettajan kehittyminen omassa työssään olivat suuria yhteisopetuksen käytön hyötyjä. Samoin haitat olivat suurelta osin samat: kuinka jakaa työ tasaisesti opettajien kesken ja kuinka löytää opettajapari, johon luottaa ja jonka kanssa yhteistyöstä saa laadukasta ja luontevaa sekä oma työ että oppilaat huomioon ottaen. Kuten Lanners (Lanners 2020.) tekstissään kertoo, eri instrumenttien asiantuntijat voivat myös oppia paljon sekä omasta että toisen instrumentista yhteisopetuksen avulla. Tämä tuli ilmi myös omassa tutkimuksessani, sekä oppilaiden että opettajien puolelta.

Korjattavaa ja täydennettävää tutkimuksesta löytyi jonkin verran. Kyselylomakkeen strukturoiduissa kysymyksissä olisin voinut olla tarkempi. Esimerkiksi vastaajan ikää kysyttäessä en ollut tarkentanut, kysyinkö ikää kyselyyn vastaamisen hetkellä vai ikää kurssille osallistuessa. Tutkimuksen kannalta jälkimmäinen olisi ollut kiinnostavampi, mutta nyt joukossa voi olla molemmilla tavoilla vastanneita.

Tutkimusta aloittaessa kirjoitin ylös lisäkysymyksiä, johon toivoin saavani tutkimuskysymysten lisäksi vastauksia. Esimerkiksi johdannossa esitetty kysymys toisen opettajan roolista opetuksessa oli yksi mielenkiintoisimmista. Kuten tutkimuksessa selvisi, parhaimmillaan toinen opettaja tuo aivan valtavasti lisää sekä yhteisöllisyyttä, tietoa ja taitoa että tukea opetustilanteeseen. Opettajan

rooli riippuu silti paljon myös omasta sekä opettajaparin auktoriteetista. Pahimmillaan toinen opettaja pääsee jyräämään parin alleen ja opetustilanteesta muodostuu yhden opettajan opetus. Tämän välttämiseksi olisikin hienoa saada lisää tutkimusmateriaalia opettajien temperamenteista ja muista opetukseen liittyvistä asioista yhteisopettajuuden sujuvoittamisen näkökulmasta.

Lyhyillä mestarikursseilla opettajaparin piti toimia luontevasti ja melko nopeasti aistiessaan opetustilannetta, jotta tunti olisi mahdollisimman tehokas ja tuottelias oppilasduolle. Lyhyillä viikonloppuperiodeilla opettajat saavat kyllä ohjelmistolistan käsiinsä ennen kurssia, mutta yksi kappale voi kuulostaa täysin erilaiselta toisen duon käsissä, joten etukäteen opetustilanteeseen ei liikaa pysty valmistautumaan. Siksi onkin tärkeää, että opettajapari toimii hyvin yhteen ja on kykeneväinen improvisoimaan ja hyppäämään mukaan, milloin minkälaisiin tilanteisiin.

Jatkotutkimusta aiheesta voisi tehdä esimerkiksi tutkimalla eri temperamentin omaavia opettajapareja verrattuna samanlaiset temperamentit omaaviin opettajiin. Myös eri opetustyyllillä opettava opettajaparia voitaisiin verrata samalla tyyllillä opettavaan pariin. Opettajaparien käyttöä voitaisiin tutkia myös lisää muussa yhteismusisoinnissa ja juuri samanaikaisessa opetuksessa.

Yhteisopettajuuden tutkimisen lisäksi myös Lied-akatemian toimintaan voisi perehtyä vielä lisää. Omassa työssäni paneuduin erityisesti mestarikurssien yhteisopettajuuteen, sillä se oli pedagogisesta näkökulmasta mielenkiintoisin ja tärkein, mutta yhdistyksen toiminnasta voisi löytyä paljon muutakin tutkittavaa. Tällaisia aiheita voisivat olla esimerkiksi kurssien musiikillinen puoli: mitä työkaluja opetuksessa käytetään musiikillisen ymmärryksen lisäämiseksi, miten eri musiikillisia näkemyksiä yhdistetään? Myös liedkursseilla valmistettavien ohjelmistojen tutkiminen voisi olla mielenkiintoista. Minkälaista ohjelmaa kursseille tuodaan, tuleeko yhdistykseltä toiveita kappalevalintojen suhteen, vaikuttaako ohjelmisto opettajien suhtautumiseen opetettavaan duoon? Jo näistä aiheista uskoisin kertyvän paljon mielenkiintoista dataa, jota tässä tutkimuksessa ei päädytty tarkastelemaan. Nämä useat jatkotutkimusaiheet osoittavatkin sen, miten laaja aihe lied on ja miksi esimerkiksi tässäkin tutkimuksessa aihe täytyi rajata melko suppeasti.

Tämän työn tarkoituksena oli tutkimuksen lisäksi tuoda esiin Suomen Lied-akatemian toimintaa ja merkitystä Suomen musiikkikentällä. Täydellistä historiikkaa työstä ei tullut, mutta työ esittelee

pääpiirteittäin Lied-akatemiaan pedagogista puolta. Jatkotutkimusaiheiden lisäksi täydellisestä Lied-akatemiaan historiasta saisi varmasti hyvän tutkimuksen ja kokonaisuuden.

Lähteet

Aho, K. 2009. Kamarimusiikin taito: Ohjaajan opas. Classicus.

Alakärppä, J. 2024. Säestyksen lehtori. Centria. Asiantuntijahaastattelu. 9.5.2024.

Alastalo, M. & Borg, S. 2010. Numerolukutaito: Tutkimuksen analyysivaihe. Teoksessa *Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen. Viitattu 8.5.2025.

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metodit/numerolukutaito/analyysi/>.

Heikinheimo, S. 1993. Pentti Koskimies -kilpailu Kokkolassa maaliskuussa. Artikkelin Helsingin Sanomissa. Viitattu 21.5.2025. <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000003212501.html>.

Helsinki Lied. N.d. Helsinki Lied -kilpailun nettisivut. Helsingin konservatorio. Viitattu 3.2.2025.

<https://www.konservatorio.fi/helsinki-lied/>.

Helsingin konservatorio. N.d. Helsingin konservatorion nettisivut. Viitattu 13.3.2025.

<https://www.konservatorio.fi/opetus/musiikki-harrastukseksi/nuorten-laulukoulu/>.

Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. 2023. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisu 2/2023. Helsinki. Viitattu 13.4.2024. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf.

Jordan-Kilkki, P. & Pruuki, L. 2013. Dialoginen työskentelyote opettajan työssä. Julkaisussa *Musiikkipedagogin käsikirja. Vuorovaikutus ja kohtaaminen musiikinopetuksessa*. Opetushallitus: Oppaat ja käsikirjat 2012:2, 18–27.

Joutsenon taidekesä. N.d. Joutsenon taidekesän nettisivut. Viitattu 24.4.2025. <https://www.joutsenonopisto.fi/taidekesa/kurssit/lauluviikko>.

Juhila, K. 2021. Teemoittelu. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 9.5.2025.

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ia-vleiset-ana-lyysitavat/teemoittelu/>.

Kalajoen laulukurssi. N.d. Kalajoen laulukurssin nettisivut. Viitattu 25.5.2025. <https://kkro.fi/kurs-sit/xxxiii-laulukurssi/>.

Kuopion konservatorio. N.d. Kuopion konservatorion nettisivut. Viitattu 13.3.2025. <https://kuopi-onkonservatorio.fi/fi/musiikki-harrastuksena/klassisen-musiikin-opinnot/kamarimusiikki-orkeste-rit-ja-kuorot/>.

Kyselylomakkeen laatiminen. N.d. Teoksessa *Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tam-pere: Yhteiskuntatieteellinen. Viitattu 8.5.2025. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metelma-opetus/kvanti/kyselylomake/laatiminen/>.

Lanners, T. 2010. Equal opportunity coaching: Tips for coaching vocal and instrumental collabora-tions with pianists. *The Amerivan Music Teacher*. Viitattu 17.4.2024. <https://www.thefreeli-brary.com/Equal+opportunity+coaching%3a+tips+for+coaching+vocal+and+instrumental...-a0223748484>.

Lasten ja nuorten lied. N.d. Lasten ja nuorten liedin nettisivut. Viitattu 20.4.2024. <https://lasten-lied.fi/>

Laulun Valo. N.d. Laulun Valo -festivaalin Facebook-sivu, eri julkaisuja. Viitattu 12.2.2025. <https://www.facebook.com/laulunvalo>.

Majander, A. 1993. Lied-pianisteille kilpailu Kangasniemen musiikkiviikoilla. *Helsingin Sanomien uutinen*. Viitattu 21.5.2025. <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000003214200.html>.

Malinen, O-P. & Palmu, I. 2017. Näkökulmia yhteisopettajuuteen. *Oppimisen ja oppimisvaikeuk-sien erityislehti*, 2017, vol. 27 no. 3. Niilo Mäki-säätiö.

Murtomäki, V. 2005. Saksalaisen liedin varhaisvaiheet ja lied-runous. *Muhi – Musiikinhistoriaa ver-kossa*, Taideyliopiston Sibelius-Akatemia. Verkkoaineisto. Viitattu 15.5.2024. https://muhi.uniarts.fi/rom_lied1/.

- Pellinen, H. 2024. Liedmusiikin lehtori. Helsingin konservatorio. Asiantuntijahaastattelu. 9.5.2024.
- Pulkkinen, J. & Rytivaara, A. 2015. Yhteisopetuksen käsikirja. Helsinki. Viitattu 23.1.2024.
<https://jyx.iyu.fi/handle/123456789/48450>.
- Pullinen, E. N.d. Arktinen puritaani – kurkistuksia Yrjö Kilpisen liedien maailmaan. Lehtileike. Viitattu 7.5.2024. <https://sulasol.fi/wp-content/uploads/Arktinen-puritaani.pdf>.
- Raiskio, U. 2024. Laulutaiteen lehtori. Taideyliopiston Sibelius-Akatemia. Asiantuntijahaastattelu. 9.5.2024.
- Sams, E. 2001. The Romantic lied. Artikkelissa "Lied" sivustolla Grove Music Online.
<https://doi.org/10.1093/gmo/9781561592630.article.16611>.
- Sibelius Singing. N.d. Sibelius Singing -kilpailun nettisivut. Viitattu 23.5.2025. <https://sibeliussinging.fi/>.
- Sillanpää, H. & Turunen, H. 2017. Yhteisopettajuus musiikin yksilöopetuksessa. Open stage. Kirjoituksia musiikin ja tanssin pedagogiikasta. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 2024.
<https://verkkolehdet.jamk.fi/openstage/2017/06/yhteisopettajuus-musiikin-yksilöopetuksessa/>.
- Stein, J. M. 1971. Poem and Music in the German Lied from Gluck to Hugo Wolf. Harvard University Press. Cambridge, Massachusetts.
- Suomen Lied-akatemia ry. N.d. Suomen Lied-akatemian nettisivut. Viitattu 08.04.2024.
<https://www.liedakatemia.fi/>.
- Tarpila, L. 2013. Soittolista liedmusiikin kuuntelun haasteisiin. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2013/10/20/soittolista-lied-musiikin-kuuntelun-haasteisiin>.
- Tilastokeskus. N.d. Kuinka teen tilastotutkimuksen. Viitattu 15.4.2025. <https://guides.stat.fi/kuinkateentilastotutkimuksen/tulostenanalysointi>.

Toimintakertomukset. 2015–2023. Suomen Lied-akatemia ry.

Ursachi, D. D. 2021. The romantic German lied – an overview.

Wöllner, C. & Ginsborg, J. 2011. Team Teaching in the Conservatoire: The Views of Music Performance Staff and Students. *British Journal of Music Education*, 28, 3, 301- 323. Viitattu 16.2.2024. <https://www.proquest.com/docview/899267674/fulltextPDF/CDDF493BA7E64F52PQ/1?accountid=11773&sourcetype=Scholarly%20Journals>.

Yhteismusisointi. N.d. a. Juvenalian nettisivut. Viitattu 16.5.2025. <https://juvenalia.fi/yhteismusisointi/>.

Yhteismusisointi. N.d. b. Kainuun musiikkiopiston nettisivut. Viitattu 16.5.2025. <https://ka-jaani.fi/kasvatus-ja-koulutus/kainuun-musiikkiopisto/musiikki/yhteismusisointi-ja-orkesterit/>.

Yhteismusisointi. N.d. c. Riihimäen musiikkiopiston nettisivut. Viitattu 16.5.2025. <https://www.riihimaki.fi/opi-ja-kasvata/opistot-ja-taidekoulu/riihimaen-musiikkiopisto/opetus/yhteismusisointi/>.

Yrjö Kilpinen -seura. 2017. Yrjö Kilpinen -sävellyskilpailun nettisivut. Viitattu 15.2.2025. <https://www.yrjokilpinen.com/kilpailu/>.

Liitteet

Liite 1: Aineistonkeruuseen liittyvä saatekirje

Hei! Olen Iida Pekonen, pianopedagogiopiskelija Jyväskylän ammattikorkeakoulusta ja olen teke-
mässä opinnäytetyötäni toimeksiantona Suomen Lied-akatemialle.

Aiheenani on tutkia, mitä mieltä opiskelijat ja opettajat ovat opettajaparin yhteisopetuksesta Lied-
akatemian mestarikursseilla.

Kysely on suunnattu kaikille, jotka ovat Lied-akatemian historian aikana osallistuneet kahden opet-
tajan vetämille mestarikursseille.

Kyselyn vastaukset ovat anonymoituja ja niitä käytetään vain tämän tutkimuksen aineistona. Ai-
neisto hävitetään tutkimuksen valmistumisen jälkeen.

Kyselyyn vastaaminen vie noin 15min. Aikaa kyselyyn vastaamiseen on 30.4.2024 saakka.

Ota yhteyttä tarvittaessa:

Iida Pekonen

AB7217@student.jamk.fi

Liite 2: Kyselylomake

Hei! Olen Iida Pöyry, piano- ja lauluopettaja. Järjestän ammattikoulusta ja olen toiminnassa opettajajärjestö toimistona Suomen Lied-akatemiassa. Aikaa on tullut, mikä meillä opiskelijat ja opettajat ovat opettajien yhteisöistä Lied-akatemiassa mestarikursseilla. Kysely on suunnattu kaikille, jotka ovat Lied-akatemiassa historian aikana osallistuneet kahden opettajan välisille mestarikursseille. Kyselyn vastaukset ovat anonyymia ja niitä käytetään vain tiedon tarkentamiseen. Aikaa käytetään tutkimuksen valmistumisen jälkeen.

Kyselyn vastaaminen vie noin 15min. Aikaa kyselyn vastaamiseen on 30.4.2024 saakka.

Ota yhteyttä tarvittaessa:
Iida Pöyry
0472719440 / iida.poyry@lied.fi

1. Ikäsi?

- 18
 18-30
 > 30

2. Kerro koulutuksestasi. Oletko opiskellut musiikkia ammattitasolla, missä ja millä asteella?

- Kyllä
 En

3. Oletko kursilla..?

- pianisti
 laulaja

4. Kuinka monelle Suomen Lied-akatemiassa järjestämälle kursseille olet osallistunut?

5. Kerro lyhyesti Lied-oppinnoista: kuinka kauan olet harrastanut liedä, kuinka monessa kokoonpanossa olet ollut jne.

Suoraan kysymykset koskevat yhteisopettajuuksia, jossa opettajapari (pianisti ja laulaja) opettaa samanaikaisesti lied-duo.

6. Kuvalle saamaasi opetusta Lied-Akatemian opettajajärjestö.

7. Mitä hyviä puolia tai hyötyjä koi kahden opettajan opetuksessa?

8. Oliko kahden opettajan yhteisopetuksessa mielestäsi haasteita?

Kysely Lied-Akatemian liedin mestarikursseille osallistuneille

9. Osallistuisitko kahden opettajan järjestämälle kursseille uudestaan?

- Kyllä
 En
 En osaa sanoa

10. Oletko saanut aiemmin yhteisopetusta muissa opinnoissasi, missä ja miten?

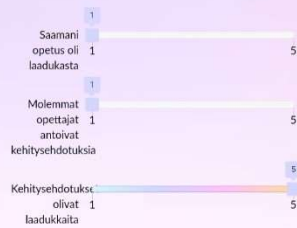
- Kyllä
 En

11. Koitko saaneesi opetusta molemmilta opettajilta riippumatta instrumentistasi?

- Kyllä
 En
 Muu

12. Vaikuttko tiedon vastaanottoon se, saitko opetusta pianistilta vai laulajalta? Koitko hyödylliseksi eri instrumentin opettajan kommentit?

13. Kuvalle numeroasteikon avulla saamaasi opetusta (1 = heikko, 5 = todella hyvä)

14. Vapaa sana: Kerro esimerkiksi kehitysehdotuksia liittyen opettajajärjestö ohjaamiin tunteihin tai ajatuksiisi yleisesti yhteisopettajuudesta.

Liite 3: Asiantuntijahaastattelun runko

Lied-akatemista

- aluksi historiaa akatemista
- miksi perustettu?
- mitä tavoitteita
- miten päädytty yhteisopettajuuteen

- miten opettajat valitaan? onko esim. liedduo vai vain pianisti ja laulaja, samat käsitykset ja arvot?

Liedkurseista ja opetuksesta

- kuinka monta kertaa olet osallistunut opettajana Lied-akatemian kursseille?
- oletko työskennellyt kursseilla eri opettajien kanssa?
- tunsitko opettajaparisi aikaisemmin (oletteko työskennelleet aiemmin yhdessä?)
- oletko muussa yhteydessä työskennellyt opettajaparin kanssa
- minkälaista työskennellä opettajan näkökulmasta
- mitä kaksi opettajaa tuo lisää opetukseen
- pitääkö opettajaparin olla ns. samaa tyyliä ja opetustyyliä edustava
- syntyykö erimielisyyksiä musiikin tekemisestä
- suunnitteletteko mestarikurssien opetusta? esim. kuka kiinnittää mihinkin huomiota yms.
- listaa hyviä ja huonoja puolia kahden opettajan opetuksessa
- opettaako omaa instrumenttia vai ristiin, vai heitelläänkö ideoita, kun niitä tulee